

Agata Lojek*

 <https://orcid.org/0000-0002-1733-1637>

KULT ŚWIĘTYCH JAKO MOTYWACJA WYBORU IMIENIA W PARAFII DALESZYCE W XVII–XIX WIEKU (NA PRZYKŁADZIE IMION KALENDARZOWYCH)

THE CULT OF SAINTS AS A MOTIVATION FOR CHOOSING A NAME
IN THE DALESZYCE PARISH IN THE 17TH – 19TH CENTURIES
(ON THE EXAMPLE OF CALENDAR NAMES)

Słowa kluczowe: antroponimia historyczna, imiona chrzcielne, motywacja imiennicza

Keywords: historical anthroponyms, baptismal names, name motivation

Streszczenie

Celem artykułu jest zaprezentowanie udziału imion kalendarzowych w systemie imienniczym parafii Daleszyce (województwo świętokrzyskie) w latach 1602–1617, 1702–1717, 1802–1817 oraz porównanie stopnia popularności imion przyniesionych wśród chłopców i dziewczynek. W artykule została także podjęta próba stworzenia możliwie najbardziej obiektywnego narzędzia pozwalającego odpowiedzieć na pytanie, w jak dużym stopniu motywacja nadawania imion była uwarunkowana kultem świętych. Materiał badawczy został wyekscerpowany z łacińskich ksiąg metrykalnych rejestrujących urodzenia i chrzty. Analizie zostały poddane imiona nadawane chłopcom i dziewczynom z miasta Daleszyce i kilkunastu okolicznych wiosek należących do parafii. Przeprowadzone badania pozwoliły stwierdzić, że imiona przyniesione stanowią aż 74% wszystkich zgromadzonych imion (przy czym zdecydowanie dominują one wśród chłopców – 82% w stosunku do 61% wśród dziewczynek). Zwyczaj nadawania chrzczonym dzieciom imion zgodnie z regułą kalendarzową był podstawowym motywem wyboru imienia chrzestnego we wszystkich analizowanych wiekach.

Abstract

The aim of the article is to present the share of calendar names in the name system of the parish of Daleszyce (Świętokrzyskie Province) in the years 1602–1617, 1702–1717, 1802–1817 and to compare

* Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa, e-mail: aj.lojek@uw.edu.pl

the degree of popularity of names introduced among boys and girls. The article also attempts to create the most objective tool possible to answer the question to what extent the motivation for naming was determined by the cult of saints. The research material was excerpted from Latin record books (births and baptisms). I analyzed the names of boys and girls from the town of Daleszyce and a dozen nearby villages belonging to the parish. The conducted research allowed to conclude that brought names constitute as much as 74% of all baptismal names subjected to the study (they are definitely dominant among boys – 82% compared to 61%). Giving baptized children names according to the names in the calendar was the basic motive for choosing a godfather name for the child in all analyzed ages.

1. WPROWADZENIE

Materiał antropomiczny, który przeanalizowałam na potrzeby artykułu, pochodzi z ksiąg chrztów i urodzeń z lat 1602–1617, 1702–1717, 1802–1817 z parafii Daleszyce w województwie świętokrzyskim.

Celem badań było zaprezentowanie udziału imion kalendarzowych¹ w systemie imienniczym badanej parafii we wspomnianych okresach oraz porównanie stopnia popularności imion przyniesionych² wśród chłopców i dziewczynek³.

Elżbieta Rudnicka-Fira, badająca historyczny materiał imienniczy z terenu Krakowa, zaznacza, że najbardziej uchwytnym i widocznym motywem nadawania dzieciom imion jest tradycja rodzinna – dziedziczenie imion po rodzicach i rodzicach chrzestnych [Rudnicka-Fira, 2013, s. 173]. Analiza materiału daleszyckiego prowadzi jednak do wniosku, że bardziej uchwytną i lepiej widoczną motywacją jest nadawanie dzieciom tzw. imion przyniesionych, a więc takich, które widnieją w kalendarzu liturgicznym w dniu narodzin dziecka lub w jego bliskim sąsiedztwie. Tożsamość imion dzieci i rodziców lub rodziców chrzestnych mogła być w wielu wypadkach – jeśli nie w większości – dziełem przypadku, zwłaszcza w odniesieniu do takich onimów, jak *Maria*, *Agnieszka*, *Katarzyna*, *Jan*, *Wojciech* czy *Stanisław*, znajdujących się na pierwszych pozycjach list frekwencyjnych w Daleszycach⁴. Nieco łatwiej tę przypadkowość wykluczyć w odniesieniu do imion przyniesionych. Parafianie na ogół znali zapewne daty wspomnień najważniejszych świętych czczonych

¹ W artykule stosuję wymiennie terminy *imiona kalendarzowe* oraz *imiona przyniesione*.

² Termin *imiona przyniesione* stosuję za Janem Stanisławem Bystroniem [1938, s. 34].

³ Wykaz tekstów poświęconych imięnictwu Kielecczyny ogranicza się do dwóch monografii Danuty Kopertowskiej [1980; 1988], w których autorka zajmuje się głównie drugimi po imieniu nazwami osobowymi, oraz dwóch artykułów Ewy Sikory [2016; 2017].

⁴ Por. podobne obserwacje badaczy w odniesieniu do innych systemów imienniczych: „Wśród wskazanych 51 przykładów dziedziczenia imienia nie wszystkie są wypadkami pewnymi. W 16 z nich dziewczynki otrzymały imię *Marianna*, a imię to nosiły ich matki bądź matki chrzestne. Wprawdzie można wykluczyć motywację kalendarzową, trudno jednak stwierdzić z całą pewnością, że dziewczynki zawdzięczają swoje imiona matkom i matkom chrzestnym czy po prostu ogromnej popularności imienia *Marianna* w tym okresie” [Kresa, 2013, s. 122].

w Kościele katolickim – część z tych świąt wiązała się z różnymi zwyczajami, tradycjami ludowymi, inne ostały się w przysłowiach ludowych. Nawet jeśli tej kalendarzowej świadomości nie mieli rodzice, nad nadawaniem imion czuwał ksiądz udzielający chrztu.

2. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

W celu zaprezentowania zmian zachodzących na przestrzeni od XVII do XIX wieku w systemie imienniczym parafii Daleszyce postanowiłam wyodrębnić trzy przedziały czasowe, które oznaczam w dalszej części pracy następująco: W_{XVII} (1602–1617), W_{XVIII} (1702–1717), W_{XIX} (1802–1817)⁵. Pomocne było także podzielenie imion na cztery grupy, różnicujące jednostki onimiczne ze względu na ich frekwencję w badanym systemie: imiona popularne (dalej: P) – minimum 2,1% wszystkich notacji; imiona częste (dalej: C) – powyżej 0,7%, ale poniżej 2,1% wszystkich notacji; imiona rzadkie (dalej: R) – od 0,03% do 0,7% wszystkich notacji; imiona incydentalne (dalej: I) – jedna notacja w całym materiale (poniżej 0,03% wszystkich imion)⁶.

Kwestią sporną pojawiającą się każdorazowo przy poruszaniu tematu motywacji kalendarzowej jest problem liczby świętych patronów, których należy uwzględnić przy wyznaczaniu imion przyniesionych. W wypadku imion mniej popularnych świętych, takich jak na przykład *Kajetan* czy *Błażej*, łatwo wyznaczyć datę wspomnienia – w wymienionych przykładach będą to odpowiednio 7 sierpnia (dzień wspomnienia w Kościele katolickim św. Kajetana, założyciela zakonu teatynów) i 3 lutego (dzień wspomnienia św. Błażeja, męczennika, biskupa Sebasty, zwanego także Błażejem z Sebasty). Wątpliwości pojawiają się natomiast w odniesieniu do takich imion, jak *Maria*, *Jan*, *Katarzyna*, *Franciszek*, *Piotr* czy *Paweł*, gdzie wyznaczenie jednego świętego, który mógł „przynieść” dziecku swoje imię, jest niemożliwe. Najlepszym przykładem jest tu imię *Jan*. W Kościele katolickim czci się między innymi Jana Chrzciciela, Jana Apostoła i Ewangelistę, Jana Złotoustego (Chryzostoma), Jana Klimaka, Jana Nepomucena, Jana Kapistrana, Jana Kantego, Jana z Dukli czy Jana od Krzyża. Błogosławionych i świętych noszących imię *Jan* jest (poza wymienionymi) wielu [Fros, Sowa, 1975, s. 300].

⁵ Dobór materiału był podyktowany chęcią zbadania imion pochodzących z trzech kolejnych stuleci, a wyodrębnione okresy były jedynymi przedziałami czasowymi, z których księgi metrykalne zachowały się w badanej parafii we wszystkich badanych wiekach – XVII, XVIII i XIX.

⁶ Imiona podzieliłam na częste i rzadkie poprzez wyliczenie średniej arytmetycznej. Dodatkowo, ponieważ oceniałam, że jest to podział niewystarczający, wyróżniłam wśród imion częstych imiona popularne (również na zasadzie wyciągnięcia średniej arytmetycznej w tej grupie), a wśród imion rzadkich – imiona incydentalne, czyli takie, które odnotowałam tylko raz.

Święte o imieniu *Katarzyna* czczone są między innymi 13 lutego (św. Katarzyna Ricci), 9 marca (św. Katarzyna Bolońska), 23 marca (św. Katarzyna Wastaneńska), 30 kwietnia (św. Katarzyna Sieneńska) czy 25 listopada (św. Katarzyna Aleksandryjska).

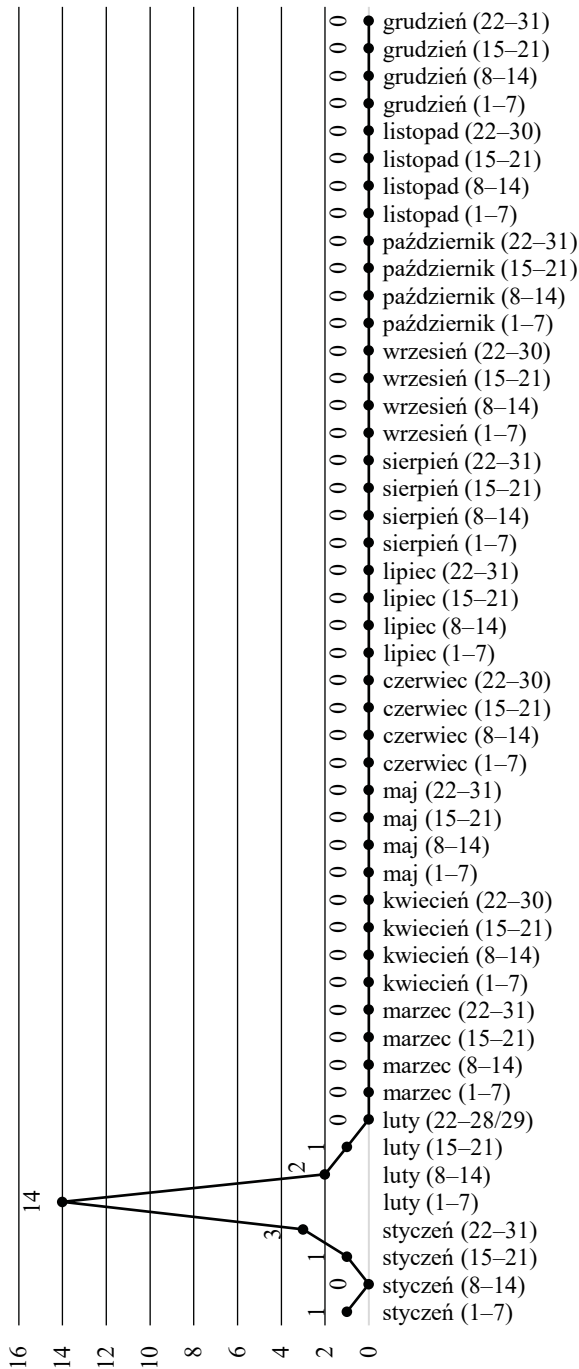
Jeszcze bardziej skomplikowana wydaje się kwestia ustalenia wspomnienia stanowiącego punkt odniesienia dla imienia *Maria*. Świąt maryjnych jest w ciągu roku około pięćdziesięciu. W związku z tymi trudnościami niektórzy badacze zupełnie rezygnują z analizy motywacji tego imienia jako imienia przyniesionego [por. np. Romanik, Kiper, 2016, s. 257].

Wybranie tylko po jednej ze świętych postaci w wyżej wymienionych grupach jest zatem niemożliwe – trudno bowiem uznać, który ze świętych był „ważniejszy”, bardziej popularny w danym okresie w konkretnej społeczności.

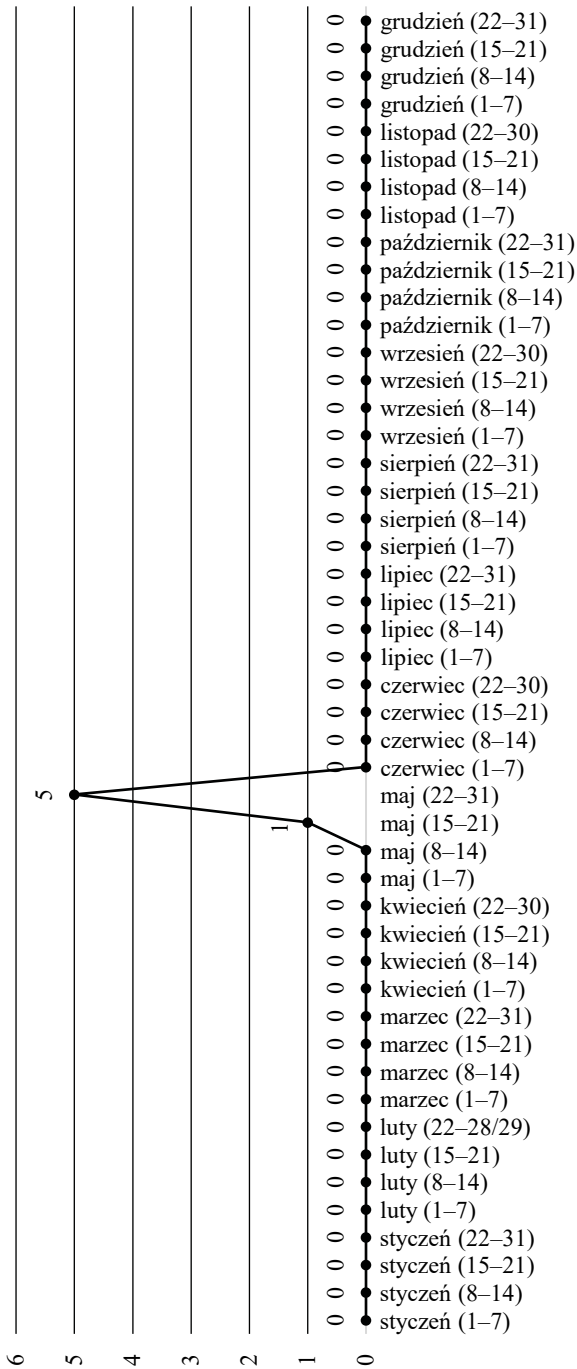
Zaprezentowaną poniżej analizę rozpocząłam od zsumowania danych liczbowych dotyczących nadania poszczególnych imion w konkretnych przedziałach roku kalendarzowego i liturgicznego oraz przedstawienia ich na wykresach. Rok kalendarzowy podzieliłam na 48 około tygodniowych okresów (w zależności od miesiąca ostatni wydzielony w danym miesiącu okres mógł mieć 28/29 dni – jak w lutym – albo 31 dni – jak w marcu), np.: styczeń (dni 1–7, dni 8–14, dni 15–21, dni 22–31), luty (dni 1–7, dni 8–14, dni 15–21, dni 22–28/29) etc.

Następnie zliczałam wszystkie chrzty, które odbyły się w parafii w każdym z wydzielonych przedziałów tygodniowych na przestrzeni całego badanego okresu, czyli 48 lat (lata 1602–1617, 1702–1717, 1802–1817). Poniżej prezentuję kilka przykładowych wykresów⁷.

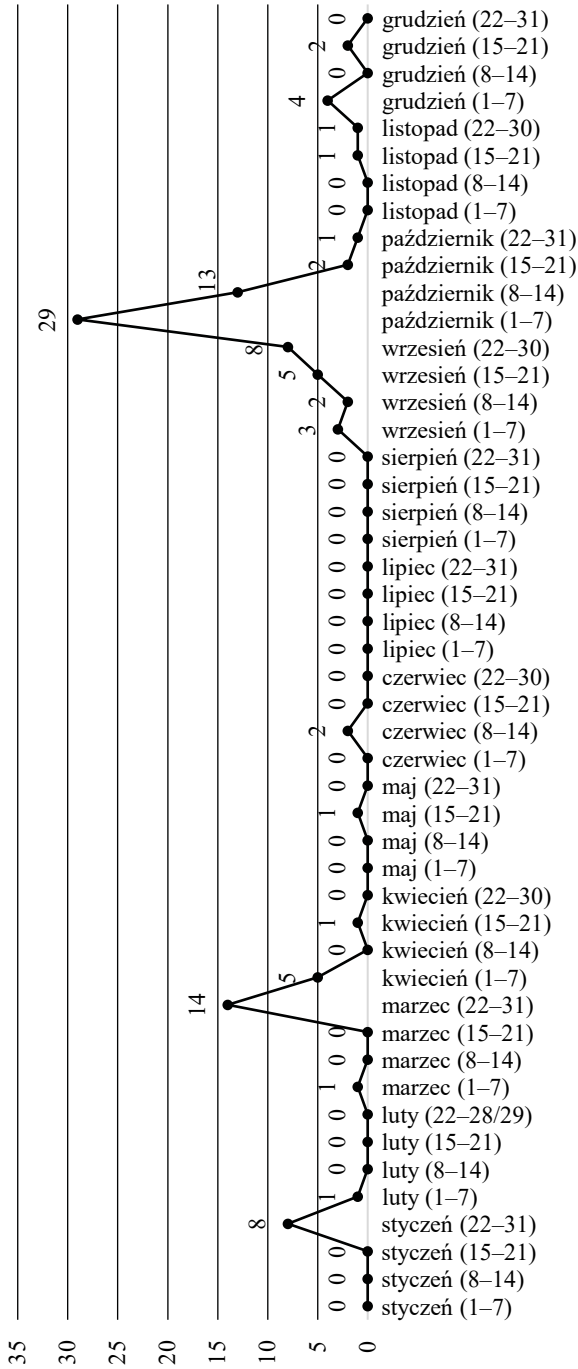
⁷ Wszystkie wykresy prezentowane w artykule opracowałam na podstawie danych z KsU-1, KsU-4, KsU-6 [ADK].

WYKRES 1. Sezonowość nadawania imienia *Agata*

Źródło: opracowanie własne.

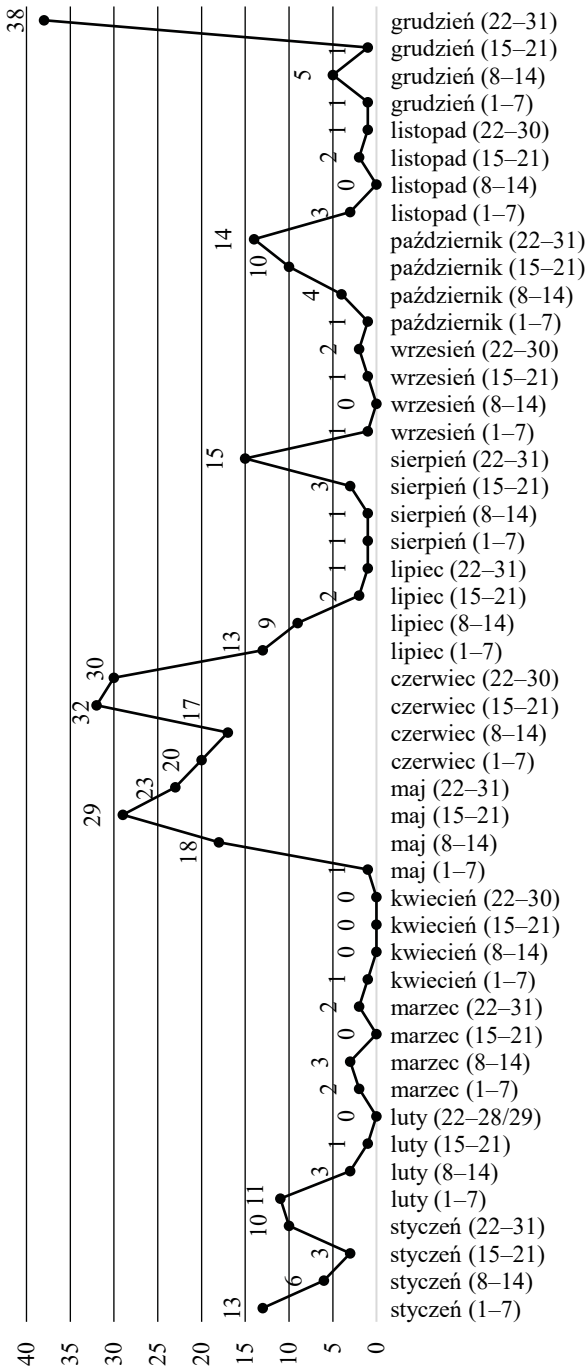
WYKRES 2. Sezonowość nadawania imienia *Feliks*

Źródło: opracowanie własne.

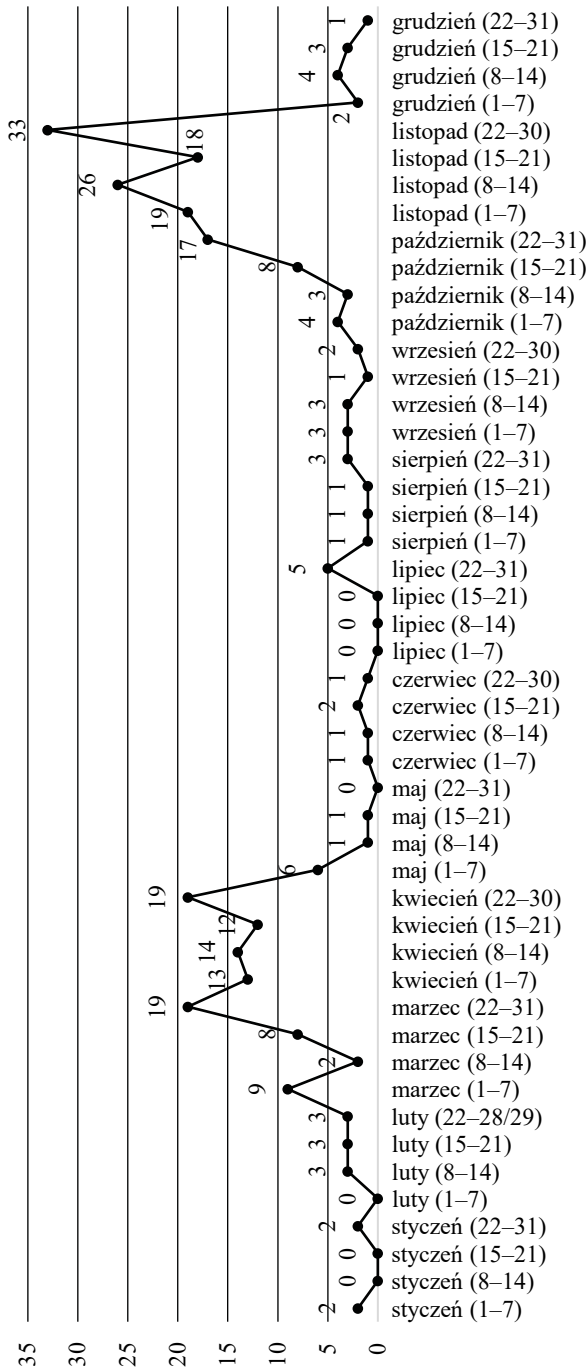

WYKRES 3. Sezonowość nadawania imienia *Franciszek*

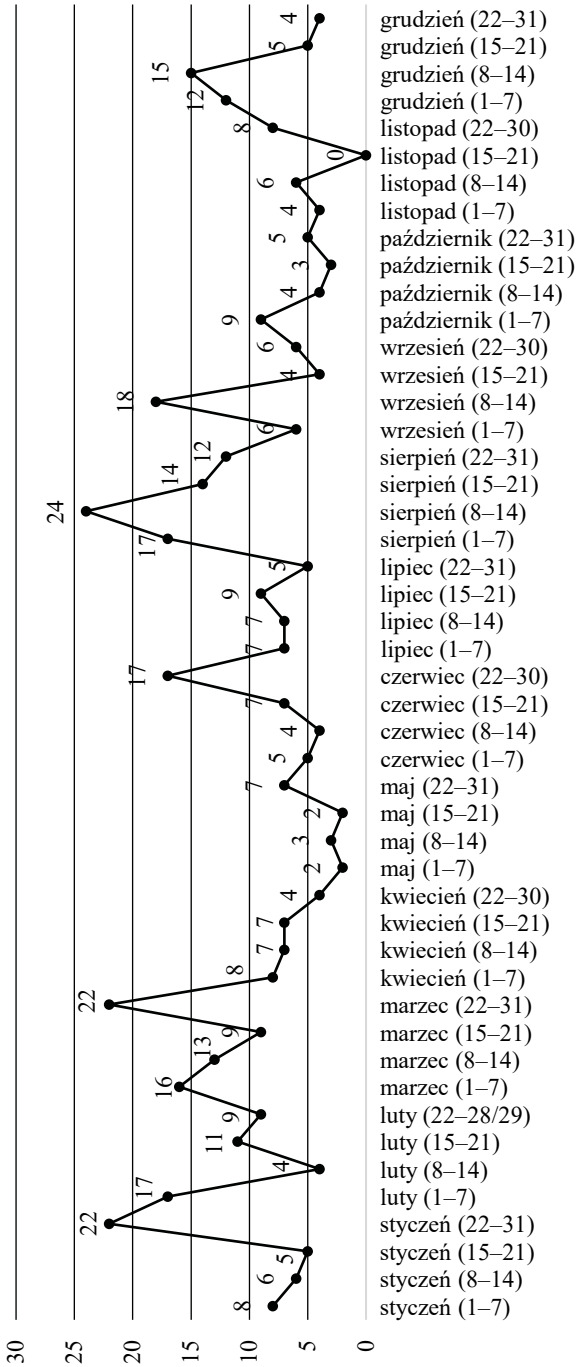
Źródło: opracowanie własne.

WYKRES 4. Sezonowość nadawania imienia *Jan*

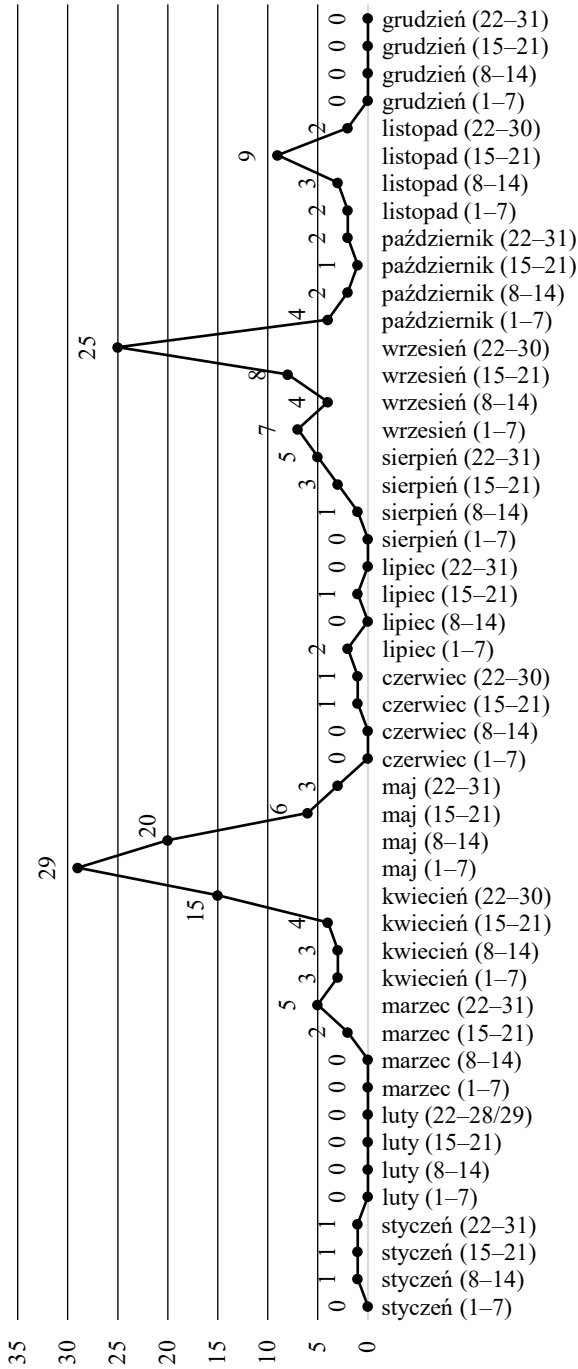
Źródło: opracowanie własne.

WYKRES 5. Sezonowość nadawania imienia *Katarzyna*

Źródło: opracowanie własne.

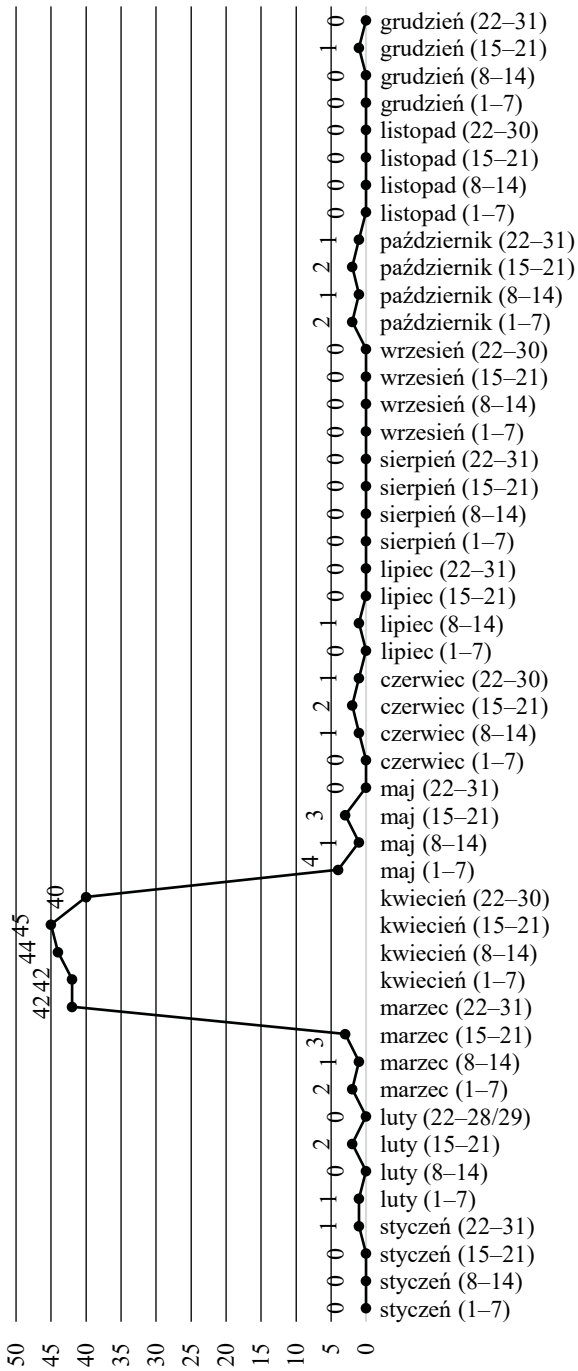
WYKRES 6. Sezonowość nadawania imienia *Maria*

Źródło: opracowanie własne.

WYKRES 7. Sezonowość nadawania imienia *Stanisław*

Źródło: opracowanie własne.

WYKRES 8. Sezonowość nadawania imienia *Wojciech*

Źródło: opracowanie własne.

Przyjrzenie się krzywym na wykresach pozwoliło ocenić, który patron noszący konkretne imię był w daleszyckiej parafii otaczany szczególną czcią na przestrzeni trzech wieków, i podjąć dzięki temu decyzję w sprawie wyboru patronów do analizy kalendarzowej imion. Dla części imion wyznaczyłam tylko jednego patrona, dla części – dwóch, czasem nawet trzech, jeżeli na taką konieczność wskazywał zgromadzony materiał.

Przy oznaczaniu motywacji i wyróżnianiu imion kalendarzowych istotna okazała się również weryfikacja, kiedy dany święty został kanonizowany – trudno bowiem przypisywać motywację kalendarzową ze wskazaniem na Jana Nepomucena imionom chrzestnym nadawanym w maju przed 1729 rokiem, ponieważ kanonizacji tego świętego dokonał Benedykt XIII dopiero 19 marca 1729 roku.

Datę wspomnienia danego świętego Kościoła katolickiego wyznaczałam na podstawie kilku dawnych kalendarzy kościelnych (liturgicznych), m.in.: *Kalendarza Krakowskiego na Rok od Narodzenia Chrystusa pospolity 1798: dla użytku Mieszkańców Galicyjskich* [...]; *Kalendarza dla rodzin katolickich na rok 1857*; *Kalendarza kościelnego parafji św. Józefa w Tczewie 1930*.

Niezwykle pomocne okazały się także: *Rzymskie Martyrologium* [1910]⁸, *Słownik kościelny łacińsko-polski* Alojzego Jougana [2013], przewodnik onomastyczno-hagiograficzny *Twoje imię* pod redakcją Henryka Frosa i Franciszka Sowy [1975] oraz *Księga imion w Polsce używanych* Jana Stanisława Bystronia [1938].

Przy ustalaniu daty wspomnienia świętego należało wziąć pod uwagę także fakt, że mamy do czynienia z materiałem historycznym pochodzącym z wieków XVII, XVIII i XIX, a więc z czasów, kiedy w Kościele katolickim obowiązywał jeszcze inny, stary kalendarz liturgiczny. Nowy wprowadził Paweł VI w wyniku reformy liturgicznej w 1969 roku. Przykładowo, św. Brygida zgodnie z kalendarzem sprzed reformy była czczona 8 października (co potwierdza na przykład wspomniany kalendarz z 1857 roku), a od ponad 50 lat jej święto widnieje pod datą 23 lipca. W wypadku materiału historycznego za właściwy punkt odniesienia należy uznać datę 8 października.

Bazyli, zgodnie z kalendarzem sprzed reformy w 1969 roku, czczony był 14 czerwca, dziś jego święto jest natomiast obchodzone 2 stycznia.

Wspomnienie archanioła Gabriela początkowo najczęściej znajdowało się w okolicach uroczystości Zwiastowania Pańskiego (np. 18, 24 lub 26 marca) lub Bożego Narodzenia (np. 18 grudnia). Obchody te miały jednak charakter lokalny. Dopiero w 1921 roku papież Benedykt XV wpisał je do kalendarza z datą 24 marca (por. odnotowane święto Gabriela archanioła tego dnia w kalendarzu z 1930 roku). W ten sposób z obchodów lokalnych wspomnienie to stało się

⁸ Tzw. *Martyrologium Romanum* to księga liturgiczna Kościoła rzymskiego związana z kultem świętych.

świętem powszechnym w całym Kościele. W obecnie obowiązującym kalendarzu liturgicznym z 1969 roku Gabriel jest czczony razem z pozostałymi archaniołami – Michałem i Rafałem – 29 września.

Co ciekawe, imiona *Krzysztof* i *Krystyna* pojawiają się głównie w okolicy święta Podwyższenia Krzyża, w dniach 8–14 września, a kalendarze liturgiczne z badanego okresu nie wskazują na święto żadnego z tych chrześcijańskich patronów w tym czasie. Obie jednostki onimizacyjne należą jednak do grupy imion etymologicznie związanych z przydomkiem mesjańskim *Chrystus* [Horyń, Zmuda, 2017, s. 130]. Związek *krzyża* z *Chrystusem* dogłębnie wyjaśnia Boris Uspiński:

Związek pomiędzy Chrystusem a Krzyżem znajduje swoje wyraźne odzwierciedlenie w językach słowiańskich. Co charakterystyczne, słowo oznaczające „krzyż” w języku staro-cerkiewno-słowiańskim, a także w innych językach z tej grupy, brzmi bardzo podobnie do słowa „Chrystus”. I tak staro-cerkiewno-słowiańskie *крѣстъ*, starorusyjskie *крѣстъ* (we współczesnym języku rosyjskim *крест*), bułgarskie *крѣст*, oznaczają „krzyż”. Pierwotnie słowo **крѣстъ* miało inny sens, oznaczało bowiem „Chrystusa”, a nie „krzyż”. Etymologia tego wyrazu sięga języka staro-wysoko-niemieckiego, w którym określenie *krist* albo *christ* odnosiło się do „Chrystusa”. Później desygnatem tego wyrazu stał się „krucyfiks”, tak więc to samo słowo zyskało dwa różne znaczenia: Chrystus i Krzyż [Uspiński, 2012, s. 16].

Innego typu problemów przy analizie motywacji kalendarzowej przysparza także fakt, że w daleszyckich metrykach – poza nielicznymi wyjątkami – osoba spisująca księgę odnotowywała jedynie datę chrztu, bez daty urodzenia. Można jednak założyć, z dość dużym – jak sądzę – prawdopodobieństwem, że okres między narodzinami a chrztem nie był ani w wieku XVII, ani w XVIII czy XIX dłuższy niż kilka dni (często obydwie wydarzenia miały miejsce nawet tego samego dnia). Od wieków Kościół nakazywał bowiem chrzczyć dzieci tuż po urodzeniu (między innymi ze względu na wysoki odsetek śmiertelności nowo narodzonych – widmo rychłej śmierci dziecka było nierzadko przesłanką do udzielenia tzw. chrztu *ex sola aqua* przez akuszerkę odbierającą poród lub członka rodziny).

Kazimierz Adamiak podaje, że „[...] w XVIII w. na Lubelszczyźnie chrzest następował średnio 6 dni po urodzeniu. Natomiast w parafiach górnośląskich 95% chrztów odbywało się tego samego dnia lub następnego” [Adamiak, 2013, s. 143]. Takie same obserwacje dla Lubelszczyzny poczynił Zygmunt Sułowski, który na podstawie formularza aktów chrztu z XIX stulecia stwierdza, że aby otrzymać datę urodzenia należy odliczyć około 6 dni od daty przyjęcia sakramentu [Sułowski, 1972, s. 101]. Ewa Maria Ryguła podaje zaś, że zdecydowaną większość dzieci w Kobiórze (Śląsk) ochrzczono w pierwszym dniu po urodzeniu – prawie 70% [Ryguła,

2011, s. 125]. Kielecczyzna nie odbiegała zapewne znacząco pod tym względem od wspomnianych regionów.

Tezę tę potwierdza – przynajmniej częściowo – fakt, że w zgromadzonym materiale sporadycznie pojawiała się data narodzin dziecka. W całym badanym zbiorze na 5600 chrztów znalazłam niecałe 90 wpisów, w których oprócz daty chrztu odnotowano datę urodzenia nowego członka społeczności parafialnej, np.:

- 1) *pridie vesperi natum / natum pridie vesperi* = „urodzony poprzedniego wieczoru”;
- 2) *die tertia ejusdem natum* = „urodzony trzeciego dnia tegoż [miesiąca]” (data chrztu wpisana w metryce: 7.06.1804 roku);
- 3) *die 30ma Aprilis natum* = „urodzony 30 kwietnia” (data chrztu wpisana w metryce: 2.05.1811 roku);
- 4) *hodie natum* = „urodzony dziś”;
- 5) *die 17ma praesentis vespere natam* = „urodzona 17 dnia obecnego [miesiąca] wieczorem” (data chrztu wpisana w metryce: 21.10.1810 roku);
- 6) *pridie noctu natum / natum praecedente nocte* = „urodzony poprzedniej nocy”;
- 7) *natum die aeva praesentis* = „urodzony obecnego dnia”;
- 8) *eadem die natam* = „urodzona tegoż dnia”.

Nie zauważyłam żadnej reguły dotyczącej pojawiania się daty narodzin w wybranych wpisach: były to dzieci z różnych grup społecznych (szlachty, mieszczan, chłopów), z różnych miejscowości należących do parafii, chrztów udzielali różni księża, a wpisów dokonano różnym charakterem pisma. Wspomniane notacje łączy jedynie fakt, że prawie wszystkie z niemal 90 chrztów odbyły się w XIX wieku – tylko kilka w XVIII i żaden w XVII. Można ten fakt tłumaczyć tym, że w księgach siedemnastowiecznych z reguły pojawiało się mało dodatkowych informacji, często brakowało nawet tych podstawowych (jak na przykład pochodzenie społeczne czy terytorialne rodziców dziecka).

Zdecydowana większość spośród tych wpisów, w których odnotowano datę urodzenia, informuje o tym, że dziecko przyszło na świat albo tego samego dnia, w którym przyjęło sakrament chrztu, albo dnia poprzedniego. Najdłuższy okres pomiędzy narodzinami a chrztem, o jakim informacje znalazłam w daleszyckich księgach, wynosi cztery dni. Można w związku z tym przypuszczać, że także w tych aktach, w których podano jedynie datę chrztu, sytuacja wyglądała podobnie.

Podstawową kwestią, konieczną do ustalenia przy wyznaczaniu imion przyniesionych, jest jednak problem liczby dni, które bierze się pod uwagę podczas wyodrębniania tego typu imion (okres pomiędzy narodzinami/chrztem a wspomnieniem danego świętego). Badacze antroponomii proponują w tej kwestii rozmaite rozwiązania. Niektórzy przyjmują okresy tygodniowe – tzn. tydzień przed narodzinami dziecka i tydzień po narodzinach [por. np. Adamiak, 2013, s. 152], inni dziesięciodniowe

[por. np. Kresa, 2013, s. 108], jeszcze inni nawet miesięczne [por. np. Ryguła, 2011, s. 116]⁹. Zaznaczają jednak przy tym, że takie ustalanie sąsiedztwa czasowego obu wspomnianych dat jest mocno subiektywne i uzależnione od specyfiki konkretnego materiału badawczego. Przykładowo, Monika Kresa wyjaśnia, że do przyjęcia dziesięciodniowego ograniczenia skłonił ją fakt, że „[...] w aktach, w których zapisywano zarówno dzień urodzenia, jak i dzień chrztu dziecka, różnica między nimi wynosiła maksymalnie 10 dni” [Kresa, 2013, s. 109], co pokazuje, że nie jest to rozwiązanie uniwersalne.

Po przyjrzeniu się zgromadzonemu materiałowi i datom nadań poszczególnych imion oraz sporządzeniu i przeanalizowaniu wspomnianych wcześniej wykresów dla poszczególnych imion jako ograniczenie postanowiłam wprowadzić około dwutygodniowy¹⁰ przedział przed dniem, w którym wypada wspomnienie danego świętego, i około dwutygodniowy przedział po tym wspomnieniu (por. zaprezentowane wcześniej wykresy), zdając sobie sprawę, że jest to również rozwiązanie arbitralne.

Za imię przyniesione uznaję więc np. imię *Katarzyna*, które otrzymała dziewczynka ochrzczona 16 kwietnia (a więc w przedziale oznaczonym jako kwiecień 15–21), ponieważ nadano jej zapewne imię patronki, św. Katarzyny Sienneńskiej, której wspomnienie przypada 30 kwietnia (a więc w przedziale 22–30 kwietnia).

3. MATERIAŁ BADAWCZY

Do analizy imion kalendarzowych posłużyło mi 5770 jednostek. Po ustaleniu świętych patronów dla poszczególnych imion i dat ich wspomnień liturgicznych w Kościele katolickim¹¹ okazało się, że motywacja kalendarzowa daje się zauważyć w znacznej części wyodrębnionych imion: w 117 niepowtarzających się jednostkach

⁹ Do pewnych uproszczeń posuwa się zaś np. Zygmunt Sułowski [1972], biorąc pod uwagę jedynie imiona patronów, których święta przypadały w miesiącu udzielania chrztu. Tak więc np. spośród wszystkich nadań imienia *Mikołaj* za kalendarzowe uznaje tylko te, które zostały nadane w grudniu, mimo że wspomnienie św. Mikołaja przypada na 6 grudnia, czyli sam początek miesiąca, a sam autor zaznacza dalej, że w jego materiale „[...] popularność imienia trwa dłużej przed świętem niż po nim” [Sułowski, 1972, s. 108]. Badacz tłumaczy jednak swoją decyzję potrzebą dostosowania przyjętych założeń badawczych do formy zaprezentowania wyników analiz (formy artykułu, a więc formy mocno ograniczonej liczbą znaków).

¹⁰ Zastosowanie określenia *około dwutygodniowy* wiąże się z tym, że – jak wcześniej wspomniałam – ostatni przedział w miesiącu może mieć różną długość (ze względu na różną liczbę dni w różnych miesiącach).

¹¹ Święty jest zwykle wspominany w tak zwanym *dies natalis*, który był dniem jego śmierci, ale jednocześnie stanowił dzień „narodzin dla nieba” danej postaci.

na 139 możliwych (84%). Dla dwóch imion (*Eufrozyna* i *Trajan*) nie znalazłam patronów w wykazie świętych chrześcijańskich.

Zgromadzony i przeanalizowany materiał dowodzi, że wspomnienie świętego przypadające w okolicy daty chrztu (czy też narodzin) dziecka było niezwykle ważnym i popularnym czynnikiem wpływającym na wybór imienia dla nowego członka parafii w Daleszycach. Motywację kalendarzową poświadczyłam łącznie w odniesieniu do 4167 aktów nominacyjnych, co stanowi aż 72% zbioru¹². Imion męskich o motywacji kalendarzowej było 2512 (82% wszystkich imion męskich), a żeńskich 1655 (61% wszystkich imion żeńskich)¹³.

4. IMIONA KALENDARZOWE JAKO FAKT ANTROPONIMICZNY

Rodzice, często zapewne z pomocą księdza udzielającego chrztu bądź pełniącego posługę w parafii lub po konsultacji z nim, nadawali swojemu dziecku imię takiego świętego patrona, którego opieki i wstawiennictwa pragnęli dla nowo narodzonego dziecka. W takim postrzeganiu imion wciąż jeszcze pobrzmiwają echa – mimo że mówimy przecież o imionach chrześcijańskich, które w badanym czasie zadomowiły się już w polskim systemie antroponimicznym – dawnych imion wróżebnych i ochronnych. W dawnych słowiańskich imionach wykładnikiem funkcji ochronnej czy wróżebnej było jednak ukształtowanie językowe imienia, tzn. jego znaczenie etymologiczne (które łatwo było wyczytać z budowy słowotwórczej tych jednostek, por. np. imiona *Miloch*, *Niegłos*, *Marlek*), w imionach chrześcijańskich tym wykładnikiem jest właśnie duchowy patronat świętych Kościoła katolickiego. W tym drugim wypadku istotniejsze od formy imienia jest jego znaczenie symboliczne, tzn. jego funkcjonowanie w przestrzeni religijnej¹⁴. Trudno zresztą byłoby mówić o świadomości znaczenia etymologicznego imion chrześcijańskich (wywodzących się w zdecydowanej większości z łaciny i greki) wśród przeciętnych mieszkańców Daleszyc i ich okolic w badanym czasie. Nadawanie imion zgodnie z kalendarzem liturgicznym wynikało zatem z wiary w to, że dziecko, które przyszło na świat w dniu danego świętego, otrzymuje jego opiekę i wstawiennictwo u Boga.

¹² Por. udział motywacji kalendarzowej w innych badanych systemach imienniczych, np. 56% u Moniki Kresy [2013].

¹³ Por. zdecydowanie mniejszy udział imion przyniesionych w innych opracowaniach, np. 47% wśród imion męskich i 48% wśród imion żeńskich na Podkarpaciu [Rachwał, 2010, s. 265, 271].

¹⁴ Imiona funkcjonujące we współczesnym systemie antroponimicznym zatraciły swoje pierwotne, dosłowne znaczenie. Stały się na ogół nazwami abstrakcyjnymi, oderwanymi od znaczenia etymologicznego. Mogą oczywiście konotować dane treści (na zasadzie skojarzeniowej), ale już bez odwoływania się do ich semantyki.

Wielu badaczy zwraca uwagę na fakt, że imiona przyniesione nadawano – zgodnie z tradycją – głównie przed świętem patrona [por. np. Sułowski, 1972, s. 108]. Unikano nadawania dziecku imienia świętego, którego wspomnienie już minęło (tzn. miało miejsce przed narodzinami dziecka). Wierząco bowiem, że taka nominacja może stać się źródłem nieszczęść dla nowo narodzonego dziecka, przynieść mu pecha, sprowadzić na niego tragedię. Zbadanie sezonowości poszczególnych imion z W_{XVII}, W_{XVIII} i W_{XIX} i przedstawienie danych na wykresach pozwoliło zauważyć, że i materiał daleszycki dobrze ilustruje tę niepisana zasadę. Dla imienia *Wojciech*, którego świętym patronem jest św. Wojciech, arcybiskup gnieźnieński i męczennik (wspomnienie 23 kwietnia), liczba nadań w przedziale 15–21 marca wynosi 3, po czym od kolejnego z wydzielonych okresów zaczyna gwałtownie wzrastać: 22–31 marca pojawiają się aż 42 poświęcenia, tyle samo w okresie kolejnym, pomiędzy 1 a 7 kwietnia, w dniach 8–14 kwietnia pojawiają się 44 notacje, by w okresie 15–21 kwietnia osiągnąć szczyt popularności w ciągu całego roku liturgicznego (45 nadań). W drugiej połowie kwietnia, w dniach 22–30, zauważalny jest niewielki spadek chrztów tym imieniem (40), ale już w kolejnym liczba ta spada do 4, a w następnym do 1. Popularność patrona zaczęła wzrastać na miesiąc przed świętem liturgicznym, natomiast spadła niemal do zera w nieco ponad tydzień po tej dacie.

Interesującym zjawiskiem jest również oddawanie chrzczonych dziewczynek pod opiekę patronów męskich – czasami nawet mimo tego, że istnieje żeńska patronka o takim imieniu, jakim nominowano dziewczynkę. W wypadku imienia *Antonina* okazuje się, że o wiele częściej patronem imienia przyniesionego jest św. Antoni (17 stycznia i 13 czerwca) niż św. Antonina (16 maja).

5. IMIONA MĘSKIE

Motywacja kalendarzowa została poświadczona w 66 męskich formach imienniczych, a więc w zdecydowanej większości – 85%. Obsłużyły one łącznie 2512 nominacji.

W odniesieniu do 25 imion motywacja kalendarzowa pojawiła się we wszystkich nominacjach daną jednostką (100% użycie). Co ciekawe, w grupie tej znalazły się nie tylko imiona incydentalne, np. *Alojzy*, *Erazm*, *Dionizy*, *Klemens*, *Rafał*, lecz także kilkanaście imion określanych jako rzadkie, np. *Jacenty*, *Kacper*, *Dominik*, *Melchior*, *Roch*, a nawet jedno imię z klasy imion częstych, *Łukasz* – wszystkich 41 chłopców, którzy zostali ochrzczeni tym imieniem, urodziło się w okolicy wspomnienia Łukasza Ewangelisty, czyli 18 października.

W odniesieniu do 14 imion motywacja kalendarzowa osiągnęła ponad 90%, przy czym w tej grupie pojawiło się zdecydowanie więcej imion o większej frekwencji

ogólnej niż w grupie poprzedniej. Znalazły się tutaj dwa imiona popularne: *Jan* (z udziałem I_k 335, co daje 94,63%) oraz *Andrzej* (z popularnością I_k na poziomie 94,07%, 127 notacji). Większość chłopców o imieniu *Jan* została ochrzczona w maju i w grudniu, co wskazuje, że mimo licznych świętych o tym imieniu największą popularnością cieszyli się św. Jan Nepomucen (wspomnienie 16 maja) oraz św. Jan Ewangelista i Apostoł (wspomnienie 27 grudnia), a nie, jak można by przypuszczać, Jan Chrzciciel, który wydaje się najpopularniejszym z *Janów*.

Patronem chłopców o imieniu *Andrzej* mógł być któryś z dwóch świętych – św. Andrzej Avellino, włoski teatyn, czczony 10 listopada, lub św. Andrzej Apostoł, wspominany w Kościele nieco później – 30 listopada. Zdecydowanie więcej dzieci zostało oddanych pod opiekę drugiemu świętemu, co nie dziwi, ponieważ chrzczenie imionami apostołów i ewangelistów było popularne we wszystkich wiekach po przyjęciu się nowego systemu imienniczego w polszczyźnie i we wszystkich częściach kraju. Znaczna liczba dzieci oddanych pod opiekę pierwszemu ze wspomnianych świętych, niezbyt dobrze znanemu w polskim Kościele, może wiązać się ze szczególnym kultem teatynów w daleszyckiej parafii¹⁵.

W grupie imion kalendarzowych, których frekwencja wśród wszystkich imion plasowała się na poziomie 90–100%, znalazło się również 9 imion częstych, np. *Franciszek* (98 imion, 94,23%, przy czym mimo wielu świętych chrześcijańskich noszących to imię w parafii Daleszyce najczęściej wybieranym był św. Franciszek z Asyżu – 4 października), *Walenty* (93 imiona, 90,29%), *Paweł* (89 imion, 94,68%), *Szymon* (83 imiona, 91,21%), *Sebastian* (44 imiona, 97,78%). W grupie odnotowałam jeszcze 3 imiona rzadkie: *Mikołaj* (38 imion, 95%), *Bartłomiej* (34 imiona, 91,89%), *Baltazar* (14 imion, 92,86%).

Odnótowałam 22 jednostki o udziale w ogólnej liczbie imion na poziomie od 50% do 90%. W tej grupie znalazło się 6 imion popularnych: *Wojciech*, *Stanisław*, *Jakub*, *Maciej*, *Józef*, *Marcin*, 7 częstych: *Michał*, *Tomasz*, *Antoni*, *Piotr*, *Wincenty*, *Kazimierz*, *Ignacy* i 9 rzadkich: *Karol*, *Ludwik*, *Szczepan*, *Filip*, *Joachim*, *Bernard*, *Konstanty*, *Leopold*, *Onufry*.

Imion z motywacją kalendarzową na poziomie poniżej 50% było niewiele, bo zaledwie 5 (wszystkie rzadkie): *Adam* (7 notacji, 20%), *Aleksander* (1 notacja, 33,33%), *Ambroży* (2 notacje, 40%), *Gabriel* (1 notacja, 33,33%) oraz *Krzysztof* (3 notacje, 7,69%).

Do imion noszonych przez chłopców, w wypadku których nie poświadczono nadań w okolicy daty wspomnienia świętego patrona, zaliczyłam 12 imion: *Albin*,

¹⁵ Funkcjonujący przy dawnym kościele Świętego Ducha w Daleszycach szpital dla ubogich był prawdopodobnie prowadzony przez teatynów.

Jerzy, Leon, Maurycy, Prokop, Samuel, Serafin, Teodor, Teofil, Trajan, Tytus oraz *Zygmunt*. Są to imiona z grupy imion rzadkich i incydentalnych.

Motywacja kalendarzowa pojawiała się w badanych imionach we wszystkich wyróżnionych okresach – od wieku XVII do XIX, choć różny był udział I_K w systemach imienniczych poszczególnych stuleci.

TABELA 1. Udział I_K w nominacji chłopców w W_{XVII} , W_{XVIII} i W_{XIX}

	W_{XVII}	W_{XVIII}	W_{XIX}	Łącznie
I_K	710	628	1174	2512
Inne	246	121	201	568
Wszystkie nadania	956	749	1375	3080
I_K (proc.)	74	84	85	82

Źródło: opracowanie własne na podstawie KsU-1, KsU-4, KsU-6 [ADK].

Udział motywacji kalendarzowej wśród imion męskich w całym poddawany analizie okresie wyniósł aż 82%. Stopniowo wzrastał od XVII wieku, przy czym najwyższy skok odnotowałam pomiędzy W_{XVII} a W_{XVIII} . Liczba I_K wśród chłopców zwiększyła się o 10%.

W tabeli 2 zaprezentowałam wszystkie odnotowane w metrykach imiona przyniesione w układach frekwencyjnych.

TABELA 2. I_K w układzie frekwencyjnym (liczbowym) w W_{XVII} , W_{XVIII} i W_{XIX} (chłopcy)

Lp.	W_{XVII}		W_{XVIII}		W_{XIX}	
	Imię	I_K	Imię	I_K	Imię	I_K
1	<i>Jan</i>	115	<i>Jan</i>	75	<i>Jan</i>	145
2	<i>Stanisław</i>	69	<i>Walenty</i>	38	<i>Józef</i>	64
3	<i>Wojciech</i>	52	<i>Franciszek</i>	37	<i>Andrzej</i>	57
4	<i>Marcin</i>	47	<i>Wojciech</i>	35	<i>Paweł</i>	57
5	<i>Jakub</i>	44	<i>Andrzej</i>	32	<i>Franciszek</i>	56
6	<i>Szymon</i>	44	<i>Michał</i>	32	<i>Antoni</i>	50
7	<i>Maciej</i>	40	<i>Józef</i>	30	<i>Tomasz</i>	49
8	<i>Andrzej</i>	38	<i>Antoni</i>	28	<i>Wojciech</i>	47
9	<i>Grzegorz</i>	33	<i>Stanisław</i>	27	<i>Michał</i>	47
10	<i>Tomasz</i>	32	<i>Jakub</i>	27	<i>Walenty</i>	44
11	<i>Benedykt</i>	31	<i>Maciej</i>	25	<i>Stanisław</i>	43
12	<i>Sebastian</i>	21	<i>Marcin</i>	21	<i>Jakub</i>	43
13	<i>Wawrzyniec</i>	21	<i>Kazimierz</i>	21	<i>Maciej</i>	39
14	<i>Paweł</i>	18	<i>Tomasz</i>	20	<i>Marcin</i>	37
15	<i>Bartłomiej</i>	15	<i>Szymon</i>	19	<i>Wawrzyniec</i>	36
16	<i>Piotr</i>	13	<i>Wawrzyniec</i>	19	<i>Wincenty</i>	32
17	<i>Kacper</i>	12	<i>Sebastian</i>	18	<i>Mikołaj</i>	30

Lp.	W _{XVII}		W _{XVIII}		W _{XIX}	
	Imię	I _K	Imię	I _K	Imię	I _K
18	<i>Mateusz</i>	11	<i>Łukasz</i>	16	<i>Mateusz</i>	29
19	<i>Walenty</i>	11	<i>Paweł</i>	14	<i>Jacenty</i>	27
20	<i>Łukasz</i>	9	<i>Grzegorz</i>	12	<i>Ignacy</i>	23
21	<i>Michał</i>	8	<i>Bartłomiej</i>	12	<i>Szymon</i>	20
22	<i>Mikołaj</i>	6	<i>Piotr</i>	11	<i>Piotr</i>	20
23	<i>Błażej</i>	5	<i>Kacper</i>	11	<i>Kazimierz</i>	19
24	<i>Franciszek</i>	5	<i>Jacenty</i>	10	<i>Łukasz</i>	16
25	<i>Jacenty</i>	2	<i>Mateusz</i>	7	<i>Karol</i>	15
26	<i>Józef</i>	2	<i>Benedykt</i>	5	<i>Kacper</i>	13
27	<i>Krzysztof</i>	2	<i>Błażej</i>	5	<i>Baltazar</i>	10
28	<i>Szczepan</i>	2	<i>Ignacy</i>	4	<i>Ludwik</i>	10
29	<i>Adam</i>	1	<i>Baltazar</i>	3	<i>Filip</i>	8
30	<i>Melchior</i>	1	<i>Adam</i>	3	<i>Grzegorz</i>	7
31			<i>Mikołaj</i>	2	<i>Bartłomiej</i>	7
32			<i>Wincenty</i>	2	<i>Feliks</i>	6
33			<i>Augustyn</i>	1	<i>Augustyn</i>	6
34			<i>Filip</i>	1	<i>Szczepan</i>	6
35			<i>Karol</i>	1	<i>Sebastian</i>	5
36			<i>Ludwik</i>	1	<i>Joachim</i>	4
37			<i>Marek</i>	1	<i>Dominik</i>	3
38			<i>Krzysztof</i>	1	<i>Fabian</i>	3
39			<i>Szczepan</i>	1	<i>Benedykt</i>	3
40					<i>Błażej</i>	3
41					<i>Adam</i>	3
42					<i>Ambroży</i>	2
43					<i>Florian</i>	2
44					<i>Hieronim</i>	2
45					<i>Julian</i>	2
46					<i>Kajetan</i>	2
47					<i>Roch</i>	2
48					<i>Tadeusz</i>	2
49					<i>Marek</i>	2
50					<i>Aleksander</i>	1
51					<i>Alojzy</i>	1
52					<i>Bazyli</i>	1
53					<i>Bernard</i>	1
54					<i>Dionizy</i>	1
55					<i>Dydak</i>	1
56					<i>Erazm</i>	1
57					<i>Gabriel</i>	1
58					<i>Klemens</i>	1
59					<i>Konstanty</i>	1

Tabela 2. (cd.)

Lp.	W _{XVII}		W _{XVIII}		W _{XIX}	
	Imię	I _K	Imię	I _K	Imię	I _K
60					<i>Leopold</i>	1
61					<i>Marcel</i>	1
62					<i>Onufry</i>	1
63					<i>Rafal</i>	1
64					<i>Wit</i>	1
65					<i>Melchior</i>	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie KsU-1, KsU-4, KsU-6 [ADK].

Repertuar męskich imion przyniesionych nadawanych w daleszyckiej parafii jest niezwykle bogaty. Najuboższy był w wieku XVII – do I_K zaliczyłam w tym przedziale 30 jednostek. W kolejnym stuleciu zbiór ten poszerzył się o 9 jednostek. Największy wzrost liczebności imion nadawanych zgodnie z zasadą kalendarzową nastąpił dopiero w wieku XIX, kiedy to wśród I_K odnotowałam 65 jednostek.

Imieniem przyniesionym, które przez wszystkie trzy wieki najczęściej nadawano chrzczonym chłopcom, był *Jan* (pierwsza pozycja na liście w W_{XVII}, W_{XVIII} i W_{XIX}).

Większość najwyższych pozycji w powyższym zestawieniu zajmują te same imiona, które znalazły się na liście wszystkich najliczniej poświadczonych imion (tzn. bez podziału na motywacje). Dominują więc przede wszystkim *Jan*, *Wojciech* i *Stanisław*, choć w poszczególnych wiekach różna jest ich kolejność. Bardzo częste są także imiona apostołów: *Jakub*, *Szymon*, *Andrzej*, *Tomasz*. Taka sytuacja nie dziwi – lista prezentuje bowiem udział liczbowy I_K, a nie procentowy. Wymienione imiona dominują w większości z tego powodu, że więcej było także ich poświadczeń w całym badanym systemie, a więc nawet jeśli – przykładowo – imię rzadkie w systemie antropomicznym Daleszyc miało 100% nadań jako I_K, to i tak znajdzie się w dolnej części listy frekwencyjnej. Z tego powodu zasadne wydaje się także przyjrzenie się procentowemu zestawieniu wszystkich I_K (por. tabela 3).

W tabeli 2 imieniem zwracającym uwagę jest *Paweł*, który znalazł się na wyjątkowo wysokiej, czwartej pozycji. W porównaniu z ogólną listą frekwencji imion męskich w poszczególnych wiekach wysokie miejsce zajmuje w W_{XVIII} i W_{XIX} imię *Franciszek* – odpowiednio trzecie i piąte, a przede wszystkim imię *Walenty*, które w XVIII wieku znalazło się na drugiej pozycji wśród I_K.

TABELA 3. Procentowe zestawienie męskich I_k w W_{XVII}, W_{XVIII} i W_{XIX}

		W _{XVII}		W _{XVIII}		W _{XIX}		rI	rP
		I	P	I	P	I	P		
1	<i>Jan</i>	34,33	16,2	22,39	11,94	43,28	12,35%	94,63	13,34
2	<i>Stanisław</i>	49,64	9,72	19,42	4,30	30,94	3,66%	78,98	5,53
3	<i>Wojciech</i>	38,81	7,32	26,12	5,57	35,07	4,00	55,14	5,33
4	<i>Andrzej</i>	29,92	5,35	25,20	5,10	44,88	4,86	94,07	5,06
5	<i>Jakub</i>	38,60	6,20	23,68	4,30	37,72	3,66	80,28	4,54
6	<i>Marcin</i>	44,76	6,62	20,00	3,34	35,24	3,15	84,68	4,18
7	<i>Maciej</i>	38,46	5,63	24,04	3,98	37,50	3,32	73,24	4,14
8	<i>Tomasz</i>	31,68	4,51	19,80	3,18	48,51	4,17	89,38	4,02
9	<i>Franciszek</i>	5,10	0,70	37,76	5,89	57,14	4,77	94,23	3,90
10	<i>Józef</i>	2,08	0,28	31,25	4,78	66,67	5,45	75,59	3,82
11	<i>Walenty</i>	11,83	1,55	40,86	6,05	47,31	3,75	90,29	3,70
12	<i>Paweł</i>	20,22	2,54	15,73	2,23	64,04	4,86	94,68	3,54
13	<i>Michał</i>	9,20	1,13	36,78	5,10	54,02	4,00	75,65	3,46
14	<i>Szymon</i>	53,01	6,20	22,89	3,03	24,10	1,70	91,21	3,30
15	<i>Antoni</i>			35,90	4,46	64,10	4,26	79,59	3,11
16	<i>Wawrzyniec</i>	27,63	2,96	25,00	3,03	47,37	3,07	91,57	3,03
17	<i>Grzegorz</i>	63,46	4,65	23,08	1,91	13,46	0,60	98,11	2,07
18	<i>Mateusz</i>	23,40	1,55	14,89	1,11	61,70	2,47	95,92	1,87
19	<i>Piotr</i>	29,55	1,83	25,00	1,75	45,45	1,70	70,97	1,75
20	<i>Sebastian</i>	47,73	2,96	40,91	2,87	11,36	0,43	97,78	1,75
21	<i>Łukasz</i>	21,95	1,27	39,02	2,55	39,02	1,36	100,00	1,63
22	<i>Kazimierz</i>			52,50	3,34	47,50	1,62	86,96	1,59
23	<i>Benedykt</i>	79,49	4,37	12,82	0,80	7,69	0,26	92,86	1,55
24	<i>Jacenty</i>	5,13	0,28	25,64	1,59	69,23	2,30	100,00	1,55
25	<i>Mikołaj</i>	15,79	0,85	5,26	0,32	78,95	2,56	95,00	1,51
26	<i>Kacper</i>	33,33	1,69	30,56	1,75	36,11	1,11	100,00	1,43
27	<i>Bartłomiej</i>	44,12	2,11	35,29	1,91	20,59	0,60	91,89	1,35
28	<i>Wincenty</i>			5,88	0,32	94,12	2,73	62,96	1,35
29	<i>Ignacy</i>			14,81	0,64	85,19	1,96	64,29	1,07
30	<i>Karol</i>			6,25	0,16	93,75	1,28	84,21	0,64
31	<i>Baltazar</i>			23,08	0,48	76,92	0,85	92,86	0,52
32	<i>Błażej</i>	38,46	0,70	38,46	0,80	23,08	0,26	100,00	0,52
33	<i>Ludwik</i>			9,09	0,16	90,91	0,85	84,62	0,44
34	<i>Filip</i>			11,11	0,16	88,89	0,68	81,82	0,36
35	<i>Szczepan</i>	22,22	0,28	11,11	0,16	66,67	0,51	75,00	0,36
36	<i>Adam</i>	14,29	0,14	42,86	0,48	42,86	0,26	20,00	0,28
37	<i>Augustyn</i>			14,29	0,16	85,71	0,51	100,00	0,28
38	<i>Feliks</i>					100,00	0,51	100,00	0,24
39	<i>Joachim</i>					100,00	0,34	66,67	0,16
40	<i>Dominik</i>					100,00	0,26	100,00	0,12

Tabela 3. (cd.)

		W _{XVII}		W _{XVIII}		W _{XIX}		rI	rP
		I	P	I	P	I	P		
41	<i>Fabian</i>					100,00	0,26	100,00	0,12
42	<i>Krzysztof</i>	66,67	0,28	33,33	0,16			7,69	0,12
43	<i>Marek</i>			33,33	0,16	66,67	0,17	100,00	0,12
44	<i>Ambroży</i>					100,00	0,17	40,00	0,08
45	<i>Florian</i>					100,00	0,17	100,00	0,08
46	<i>Hieronim</i>					100,00	0,17	100,00	0,08
47	<i>Julian</i>					100,00	0,17	100,00	0,08
48	<i>Kajetan</i>					100,00	0,17	100,00	0,08
49	<i>Melchior</i>	50,00	0,14			50,00	0,09	100,00	0,08
50	<i>Roch</i>					100,00	0,17	100,00	0,08
51	<i>Tadeusz</i>					100,00	0,17	100,00	0,08
52	<i>Aleksander</i>					100,00	0,09	33,33	0,04
53	<i>Alojzy</i>					100,00	0,09	100,00	0,04
54	<i>Bazyli</i>					100,00	0,09	100,00	0,04
55	<i>Bernard</i>					100,00	0,09	50,00	0,04
56	<i>Dionizy</i>					100,00	0,09	100,00	0,04
57	<i>Dydak</i>					100,00	0,09	100,00	0,04
58	<i>Erazm</i>					100,00	0,09	100,00	0,04
59	<i>Gabriel</i>					100,00	0,09	33,33	0,04
60	<i>Klemens</i>					100,00	0,09	100,00	0,04
61	<i>Konstanty</i>					100,00	0,09	50,00	0,04
62	<i>Leopold</i>					100,00	0,09	50,00	0,04
63	<i>Marcel</i>					100,00	0,09	100,00	0,04
64	<i>Onufry</i>					100,00	0,09	50,00	0,04
65	<i>Rafał</i>					100,00	0,09	100,00	0,04
66	<i>Wit</i>					100,00	0,09	100,00	0,04

I = procent nadań danego I_K w danym przedziale czasowym do ogólnej liczby nadań danego I_K ;

P = procent nadań danego I_K do ogólnej liczby I_K w danym przedziale czasowym; rI = udział I_K wśród łącznej liczby poświadczeń danego imienia; rP = udział danego I_K wśród wszystkich I_K .

Źródło: opracowanie własne na podstawie KsU-1, KsU-4, KsU-6 [ADK].

Analiza danych zawartych w tabeli 3 pozwala dostrzec kilka zjawisk. Wśród I_K pojawiło się 28 jednostek, które były notowane w materiale jako nadawane zgodnie z regułą kalendarzową przez wszystkie trzy okresy.

Trzema najpopularniejszymi imionami przyniesionymi były: *Jan*, *Stanisław* oraz *Wojciech*. Udział tych imion kalendarzowych wśród wszystkich imion przyniesionych wyniósł odpowiednio: 13,34% (335/354 nadania to I_K), 5,53% (139/176) oraz 5,33% (134/243). Trzy najpopularniejsze I_K odpowiadają łącznie za ponad 24%

nadań I_K . Wśród imion dziedziczonych¹⁶ było to 42% imion. Pokazuje to, że im więcej imion o danej motywacji było w użyciu, tym mniejszy był udział w systemie najpopularniejszych z nich. Frekwencją powyżej 5% wśród wszystkich I_K odznacza się również imię *Andrzej* (127/135).

Warto zwrócić uwagę na to, że jeżeli spojrzymy na udział danego I_K wśród jego łącznej liczby poświadczeń, okaże się, że jedynie pięć imion w całym zbiorze I_K odnotowało wspomniany udział na poziomie poniżej 50%. Były to imiona: *Ambroży* (40%, 2 z 5 nadań), *Aleksander* (33%, 1 z 3 nadań), *Gabriel* (33%, 1 z 3 nadań), *Adam* (20%, 7 z 25 nadań) oraz *Krzysztof* (7,69%, 3 z 39 nadań). Wyniki te sugerują, że jeżeli dane imię pojawiło się w materiale jako imię przyniesione, nie pojawiło się w tej grupie przypadkowo, że zaklasyfikowanie danej jednostki do grupy I_K nie jest obciążone takim ryzykiem jak przyporządkowywanie imion do grupy imion dziedziczonych. Trudno tu mówić o przypadkowości doboru imion, tzn. przypadkowej zbieżności daty święta patrona z datą chrztu (urodzenia) dziecka.

Najwyższy udział wśród łącznej liczby poświadczeń danego imienia (100% nadań w całym badanym okresie) miały – przykładowo – imiona *Łukasz* (41/41 notacji), *Jacenty* (39/39 notacji), *Kacper* (36/36 notacji), *Melchior* (2/2 notacje) czy *Błażej* (13/13 notacji).

Wyróżniającym się imieniem, jedynym, które we wszystkich badanych przedziałach czasowych osiągnęło wśród ogólnej liczby I_K w danym okresie udział na poziomie powyżej 10%, jest imię *Jan*. Odsetek kilkunastoprocentowy odnotowałam w wypadku tej jednostki w każdym wieku: W_{XVII} – 16,2% I_K , W_{XVIII} – 11,94% I_K , W_{XIX} – 12,35%.

W materiale odnotowałam też 37 imion, których udział wśród wszystkich imion przyniesionych wynosi mniej niż 1%. Mnogość poświadczeń tego typu jednostek wynika z faktu, że są wśród nich przede wszystkim imiona określane w niniejszej pracy jako incydentalne.

6. IMIONA ŻEŃSKIE

Jeśli chodzi o imiona nadawane dziewczynkom, motywacja kalendarzowa została poświadczona w odniesieniu do 51 z nich, co stanowi 84% niepowtarzających się form. Znacznie mniejsza niż w wypadku imion męskich była natomiast łączna liczba nadań żeńskich imion z motywacją kalendarzową – 51 wspomnianych jednostek obsłużyło 1655 na 2695 nominacji (a zatem nieco ponad 61%). Dla porównania, męskie imiona kalendarzowe obsłużyły prawie 82% nadań.

¹⁶ Wyniki przeprowadzonej analizy imion dziedziczonych zostaną przedstawione w osobnym artykule.

W odniesieniu do 13 imion odnotowałam stuprocentowy udział motywacji kalendarzowej. Były to głównie imiona incydentalne, np. *Eufamia*, *Hiacynta*, *Honorata*, *Matylda*, choć pojawiło się także kilka rzadkich, np. *Klara* (wszystkie 9 imion nadanych wyłącznie w okolicy 12 sierpnia), *Urszula* (trzy dziewczynki ochrzczone około 21 października), *Seweryna* (dwa nadania w okolicy wspomnienia męskiego patrona imienia, św. Seweryna z Noricum, 8 stycznia), *Michalina* (4 notacje w drugiej połowie września, a więc w okolicy 29 września, czyli wspomnienia św. Michała Archanioła, patrona daleszyckiej świątyni) czy *Lucja* – tutaj nadań pojawiło się najwięcej, bo aż 23. Wszystkie dziewczynki noszące to imię zostały ochrzczone w grudniu, przy czym szczyt popularności imienia przypadał pomiędzy 8. a 14. dniem miesiąca (wspomnienie św. Łucji przypada 13 grudnia).

Udział imion kalendarzowych w więcej niż 90% poszczególnych jednostek zauważyłam w odniesieniu do czterech imion. Jedno z nich to imię częste, *Małgorzata*, w którym za jednostki przyniesione (nadane w okolicy 10 czerwca lub 13 lipca) należy uznać 52 z 57 poświadczeń (91,23%). Pozostałe trzy imiona należą do rzadkich i są to: *Agata* (21 z 22 nadań około 5 lutego), *Apolonia* (14 z 15 notacji około 9 lutego) oraz *Wiktoria* (29 na 31 nadań około 23 grudnia). Co ciekawe, w wypadku ostatniego z imion nie poświadczono – jak w kilku wspomnianych wcześniej jednostkach – ani jednego nadania w okolicy święta męskiego patrona, św. Wiktora, czyli 25 lutego.

Od 50% do 90% imion kalendarzowych odnotowałam w 26 jednostkach imienniczych. Znalazły się tutaj cztery imiona popularne: *Elżbieta* (udział I_K : 89,31%), *Agnieszka* (udział I_K : 74,18%), *Katarzyna* (udział I_K : 63,21%), *Maria* (udział I_K : 62,77%). Choć sezonowość nadań wspomnianych imion wymagała uwzględnienia więcej niż jednego wspomnienia świętej patronki, to imieniem *Elżbieta* najczęściej były chrzczone dziewczynki urodzone w okolicy wspomnienia św. Elżbiety Węgierskiej – 19 listopada, imieniem *Agnieszka* dziewczynki urodzone w okolicy wspomnienia św. Agnieszki dziewicy i męczennicy – 21 stycznia, imieniem *Katarzyna* dziewczynki urodzone w okolicy wspomnienia św. Katarzyny Aleksandryjskiej – 25 listopada.

Choć imię *Maria* cieszyło się bardzo dużą popularnością przez cały rok, to najczęściej nadań odnotowano przy okazji takich świąt maryjnych jak Matki Boskiej Gromnicznej (2 lutego), Zwiastowania NMP (25 marca) oraz Wniebowzięcia NMP (15 sierpnia).

Odnotowałam także sześć imion częstych: *Franciszka* (I_K : 80,65%), *Barbara* (I_K : 77,27%), *Józefa* (I_K : 73,47%), *Magdalena* (I_K : 71,19%), *Teresa* (I_K : 60,87%), *Jadwiga* (I_K : 55,45%) oraz 16 imion rzadkich, np. *Antonina* (I_K : 85,71%), *Justyna* (I_K : 84,21%), *Helena* (I_K : 83,33%), *Róża* (I_K : 82,35%), *Tekla* (I_K : 79,49%), *Monika* (I_K : 75%), *Jolanna* (I_K : 58,82%), *Brygida* (I_K : 50%). Imię *Józefa* było nadawane w okolicy wspomnień św. Józefa (19 marca i 4 lipca) – kalendarze liturgiczne z badanego okresu

nie rejestrują żadnego wspomnienia żeńskiej patronki tego imienia. Imię *Franciszka* zaś najchętniej nadawane było w okolicach wspomnienia św. Franciszki Rzymianki – 9 marca, choć pojawiały się także nadania zgodne ze wspomnieniami św. Franciszka – te były jednak zdecydowanie mniej liczne. Kult św. Franciszki musiał być zatem w daleszyckiej parafii rozpowszechniony – w przeciwieństwie do św. Antoniny, która „przyniosła” imię zaledwie kilku dziewczynom ochrzczonym jako *Antonina* (jak wspominałam, patronem był tam niemal wyłącznie św. Antoni).

Odsetek poniżej 50% imion kalendarzowych da się zauważyć natomiast tylko w 8 jednostkach – zarówno w imionach popularnych (*Anna, Regina, Zofia*), jak i częstych (*Ewa*) oraz rzadkich (*Anastazja, Julianna, Krystyna, Kunegunda*).

Żadnego związku z kalendarzem nie odnotowałam natomiast w odniesieniu do dziesięciu onimów: *Alojza, Aniela, Eleonora, Eufrozyna, Felicjana, Florencja, Julia, Marcelina, Marta, Scholastyka*.

Podobnie jak w wypadku imion męskich obserwujemy tutaj tendencję wzrostową – imion przyniesionych w każdym kolejnym przedziale czasowym jest więcej (por. tabela 4). Należy jednak zaznaczyć, że są to zmiany znaczne i o wiele bardziej zauważalne niż wśród imion chłopców – pomiędzy XVII a XVIII wiekiem nastąpił bowiem wzrost udziału I_K o 19%, a pomiędzy XVIII a XIX o niewiele mniej – 16%.

TABELA 4. Udział I_K w nominacji dziewczynek w W_{XVII} , W_{XVIII} i W_{XIX}

	W_{XVII}	W_{XVIII}	W_{XIX}	Łącznie
I_K	346	367	942	1655
Inne	501	244	295	1040
Wszystkie nadania	847	611	1237	2695
I_K (proc.)	41	60	76	61

Źródło: opracowanie własne na podstawie KsU-1, KsU-4, KsU-6 [ADK].

W tabeli 5 zgromadziłam i ułożyłam zgodnie z częstością występowania wszystkie żeńskie imiona poświadczone w badanych metrykach – z podziałem na wyszczególnione podokresy W_{XVII} , W_{XVIII} i W_{XIX} .

TABELA 5. I_K w układzie frekwencyjnym (liczbowym) w W_{XVII} , W_{XVIII} i W_{XIX} (dziewczynki)

Lp.	W_{XVII}		W_{XVIII}		W_{XIX}	
	Imię	I_K	Imię	I_K	Imię	I_K
1	<i>Katarzyna</i>	74	<i>Maria</i>	82	<i>Maria</i>	168
2	<i>Agnieszka</i>	54	<i>Agnieszka</i>	43	<i>Agnieszka</i>	84
3	<i>Anna</i>	32	<i>Elżbieta</i>	43	<i>Katarzyna</i>	70
4	<i>Regina</i>	30	<i>Katarzyna</i>	33	<i>Elżbieta</i>	45

TABELA 5. (CD.)

Lp.	W _{XVII}		W _{XVIII}		W _{XIX}	
	Imię	I _k	Imię	I _k	Imię	I _k
5	<i>Elżbieta</i>	29	<i>Zofia</i>	27	<i>Franciszka</i>	43
6	<i>Jadwiga</i>	29	<i>Anna</i>	22	<i>Małgorzata</i>	40
7	<i>Zofia</i>	27	<i>Regina</i>	17	<i>Józefa</i>	36
8	<i>Dorota</i>	22	<i>Jadwiga</i>	15	<i>Magdalena</i>	35
9	<i>Maria</i>	13	<i>Teresa</i>	14	<i>Tekla</i>	31
10	<i>Lucja</i>	10	<i>Ewa</i>	11	<i>Antonina</i>	30
11	<i>Barbara</i>	9	<i>Róża</i>	11	<i>Zofia</i>	30
12	<i>Małgorzata</i>	6	<i>Dorota</i>	9	<i>Wiktoria</i>	29
13	<i>Magdalena</i>	4	<i>Franciszka</i>	7	<i>Anna</i>	28
14	<i>Ewa</i>	2	<i>Barbara</i>	7	<i>Salomea</i>	21
15	<i>Agata</i>	1	<i>Małgorzata</i>	6	<i>Helena</i>	19
16	<i>Apolonia</i>	1	<i>Rozalia</i>	5	<i>Agata</i>	19
17	<i>Eufamia</i>	1	<i>Lucja</i>	3	<i>Barbara</i>	18
18	<i>Justyna</i>	1	<i>Magdalena</i>	3	<i>Róża</i>	17
19	<i>Krystyna</i>	1	<i>Justyna</i>	3	<i>Marcjanna</i>	16
20			<i>Apolonia</i>	2	<i>Teresa</i>	14
21			<i>Helena</i>	1	<i>Jadwiga</i>	12
22			<i>Klara</i>	1	<i>Rozalia</i>	12
23			<i>Agata</i>	1	<i>Justyna</i>	12
24			<i>Teodora</i>	1	<i>Joanna</i>	11
25					<i>Apolonia</i>	11
26					<i>Lucja</i>	10
27					<i>Klara</i>	8
28					<i>Zuzanna</i>	7
29					<i>Regina</i>	6
30					<i>Julianna</i>	6
31					<i>Petronela</i>	6
32					<i>Ewa</i>	5
33					<i>Konstancja</i>	5
34					<i>Krystyna</i>	5
35					<i>Dorota</i>	4
36					<i>Michalina</i>	4
37					<i>Brygida</i>	3
38					<i>Kunegunda</i>	3
39					<i>Ludwika</i>	3
40					<i>Monika</i>	3
41					<i>Urszula</i>	3
42					<i>Paulina</i>	2
43					<i>Seweryna</i>	2
44					<i>Anastazja</i>	1

Lp.	W _{XVII}		W _{XVIII}		W _{XIX}	
	Imię	I _K	Imię	I _K	Imię	I _K
45					<i>Gertruda</i>	1
46					<i>Henryka</i>	1
47					<i>Hiacynta</i>	1
48					<i>Honorata</i>	1
49					<i>Matylda</i>	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie KsU-1, KsU-4, KsU-6 [ADK].

Żeński repertuar imienniczy był najbogatszy w ostatnim z analizowanych okresów – W_{XIX}. Liczył wtedy 49 jednostek. W W_{XVIII} był o wiele uboższy – w grupie I_K odnotowano wtedy o połowę mniej imion – 24. Najmniej jednostek obsługiwało imiona przyniesione w wieku XVII – zaledwie 19. W W_{XVII} I_K obsługiły 346 nominacji, w W_{XVIII} 367 nominacji, a w W_{XIX} 942 nominacje.

Imieniem zajmującym pierwszą pozycję w rankingu w XVIII i XIX wieku była *Maria*. Imię to nadano zgodnie z regułą kalendarzową 82 dziewczynkom w W_{XVIII} i 168 dziewczynkom w W_{XIX}. Pozycja tej jednostki w XVII wieku była natomiast bardzo niska, jeśli porównamy ją z pierwszym imieniem z listy frekwencyjnej męskich imion przyniesionych na przestrzeni wieków – *Jan*. Było to imię bezsprzecznie dominujące we wszystkich trzech okresach, *Maria* zaś w wieku XVII znajdowała się dopiero na 9. miejscu (13 poświadczeń I_K).

Na najwyższych pozycjach listy imion kalendarzowych we wszystkich trzech wiekach znajdowały się natomiast niezmiennie imiona: *Agnieszka* (W_{XVII}, W_{XVIII} i W_{XIX} – drugie miejsce), *Katarzyna* (W_{XVII} – pierwsze miejsce, W_{XVIII} – czwarte miejsce, W_{XIX} – trzecie miejsce), *Elżbieta* (W_{XVII} – piąte miejsce, W_{XVIII} – trzecie miejsce, W_{XIX} – czwarte miejsce). Najwięcej dziewczynek o imieniu *Agnieszka* było chrzczonych pod koniec stycznia (21 stycznia w Kościele obchodzone jest wspomnienie św. Agnieszki Rzymianki), o imieniu *Elżbieta* przez cały listopad (dwa wspomnienia w tym miesiącu: 5 i 19 listopada), a o imieniu *Katarzyna* pod koniec listopada – wspomnienie św. Katarzyny Aleksandryjskiej 25. dnia tego miesiąca.

Stosunkowo niską pozycję na liście I_K zajęła w W_{XVII} *Anna*, która w tym samym czasie w ogólnym zestawieniu imion żeńskich zajmowała pierwsze miejsce. Podobnie imię *Zofia* w W_{XVIII} na liście I_K zajmuje piąte miejsce, a w ogólnym zestawieniu znajduje się na pozycji drugiej.

W XIX wieku wysoką pozycję zajmowały imiona żeńskie derywowane od imion świętych patronów męskich – *Franciszka*, *Józefa*, *Antonina*, które były nadawane głównie w dniu wspomnienia – odpowiednio św. Franciszka, św. Józefa i św. Antoniego.

TABELA 6. Procentowe zestawienie żeńskich I_k w W_{XVII} , W_{XVIII} i W_{XIX}

		W_{XVII}		W_{XVIII}		W_{XIX}		rI	rP
		I	P	I	P	I	P		
1	<i>Maria</i>	4,94	3,76	31,18	22,34	63,88	17,83	62,77	15,89
2	<i>Agnieszka</i>	29,83	15,61	23,76	11,72	46,41	8,92	74,18	10,94
3	<i>Katarzyna</i>	41,81	21,39	18,64	8,99	39,55	7,43	63,21	10,69
4	<i>Elżbieta</i>	24,79	8,38	36,75	11,72	38,46	4,78	89,31	7,07
5	<i>Zofia</i>	32,14	7,80	32,14	7,36	35,71	3,18	41,18	5,08
6	<i>Anna</i>	39,02	9,25	26,83	5,99	34,15	2,97	30,37	4,95
7	<i>Jadwiga</i>	51,79	8,38	26,79	4,09	21,43	1,27	55,45	3,38
8	<i>Regina</i>	56,60	8,67	32,08	4,63	11,32	0,64	28,65	3,2
9	<i>Małgorzata</i>	11,54	1,73	11,54	1,63	76,92	4,25	91,23	3,14
10	<i>Franciszka</i>			14,00	1,91	86,00	4,56	80,65	3,02
11	<i>Magdalena</i>	9,52	1,16	7,14	0,82	83,33	3,72	71,19	2,54
12	<i>Józefa</i>					100,00	3,82	73,47	2,18
13	<i>Dorota</i>	62,86	6,36	25,71	2,45	11,43	0,42	89,74	2,11
14	<i>Barbara</i>	26,47	2,60	20,59	1,91	52,94	1,91	77,27	2,05
15	<i>Tekla</i>				0,00	100,00	3,29	79,49	1,87
16	<i>Antonina</i>					100,00	3,18	85,71	1,81
17	<i>Wiktoria</i>					100,00	3,08	93,55	1,75
18	<i>Róża</i>			39,29	3,00	60,71	1,80	82,35	1,69
19	<i>Teresa</i>			50,00	3,81	50,00	1,49	60,87	1,69
20	<i>Lucja</i>	43,48	2,89	13,04	0,82	43,48	1,06	100,00	1,39
21	<i>Agata</i>	4,76	0,29	4,76	0,27	90,48	2,02	95,45	1,27
22	<i>Salomea</i>					100,00	2,23	75,00	1,27
23	<i>Helena</i>			5,00	0,27	95,00	2,02	83,33	1,21
24	<i>Ewa</i>	11,11	0,58	61,11	3,00	27,78	0,53	43,90	1,09
25	<i>Rozalia</i>			29,41	1,36	70,59	1,27	73,91	1,03
26	<i>Justyna</i>	6,25	0,29	18,75	0,82	75,00	1,27	84,21	0,97
27	<i>Marcjanna</i>					100,00	1,70	84,21	0,97
28	<i>Apolonia</i>	7,14	0,29	14,29	0,54	78,57	1,17	93,33	0,85
29	<i>Joanna</i>					100,00	1,17	64,71	0,66
30	<i>Klara</i>			11,11	0,27	88,89	0,85	100,00	0,54
31	<i>Zuzanna</i>					100,00	0,74	50,00	0,42
32	<i>Julianna</i>					100,00	0,64	37,50	0,36
33	<i>Krystyna</i>	16,67	0,29			83,33	0,53	24,00	0,36
34	<i>Petronela</i>					100,00	0,64	85,71	0,36
35	<i>Konstancja</i>					100,00	0,53	83,33	0,30
36	<i>Michalina</i>					100,00	0,42	100,00	0,24
37	<i>Brygida</i>					100,00	0,32	50,00	0,18
38	<i>Kunegunda</i>					100,00	0,32	42,86	0,18
39	<i>Ludwika</i>					100,00	0,32	75,00	0,18
40	<i>Monika</i>					100,00	0,32	75,00	0,18
41	<i>Urszula</i>					100,00	0,32	100,00	0,18

		W _{XVII}		W _{XVIII}		W _{XIX}		rI	rP
		I	P	I	P	I	P		
42	<i>Paulina</i>					100,00	0,21	100,00	0,12
43	<i>Seweryna</i>					100,00	0,21	100,00	0,12
44	<i>Anastazja</i>					100,00	0,11	16,67	0,06
45	<i>Eufamia</i>	100,00	0,29					100,00	0,06
46	<i>Gertruda</i>					100,00	0,11	100,00	0,06
47	<i>Henryka</i>					100,00	0,11	100,00	0,06
48	<i>Hiacynta</i>					100,00	0,11	100,00	0,06
49	<i>Honorata</i>					100,00	0,11	100,00	0,06
50	<i>Matylda</i>					100,00	0,11	100,00	0,06
51	<i>Teodora</i>			100,00	0,27			100,00	0,06

I = procent nadań danego I_K w danym przedziale czasowym do ogólnej liczby nadań danego I_K;

P = procent nadań danego I_K do ogólnej liczby I_K w danym przedziale czasowym; rI = udział I_K wśród łącznej liczby poświadczeń danego imienia; rP = udział danego I_K wśród wszystkich I_K.

Źródło: opracowanie własne na podstawie KsU-1, KsU-4, KsU-6 [ADK].

Największym udziałem wśród wszystkich imion kalendarzowych odznaczyły się w całym badanym okresie imiona *Maria*, *Agnieszka* oraz *Katarzyna* o udziale procentowym – odpowiednio – 15,89%, 10,94% i 10,69%. Te trzy imiona posłużyły do nominacji 37,52% dziewczynek chrzczonych w parafii (dużo większy udział niż wśród imion męskich – około 24%). Udział powyżej 5% wszystkich nadań odnotowałam też w wypadku imion *Elżbieta* (7,07%) i *Zofia* (5,08%).

Udział poniżej 1% zanotowałam w wypadku 26 jednostek (mniej niż wśród męskich I_K).

Imiona przyniesione notowane są we wszystkich badanych okresach w odniesieniu do 17 jednostek (11 mniej niż w imionach męskich).

Tylko w wypadku dwóch imion – *Maria* i *Katarzyna* – udział procentowy danego I_K w ogólnej liczbie I_K w danym przedziale czasowym przekroczył 20% – dla imienia *Maria* w W_{XVIII}, a dla imienia *Katarzyna* w W_{XVII}.

Jeżeli natomiast spojrzymy na udział motywacji kalendarzowej konkretnego imienia wśród jego wszystkich poświadczeń, to okaże się, że motywacja kalendarzowa najczęściej dotyczyła takich imion, jak *Lucja*, *Klara*, *Michalina*, *Urszula*, *Paulina*, *Seweryna* oraz w 7 imionach incydentalnych: *Eufamia*, *Gertruda*, *Henryka*, *Hiacynta*, *Honorata*, *Matylda*, *Teodora*. We wszystkich wspomnianych jednostkach jest to udział na poziomie 100%. Udziałem I_K poniżej 50% wśród wszystkich poświadczeń danych imion odznacza się zaś 8 imion: *Ewa* (43,9%), *Kunegunda* (42,86%), *Zofia* (41,18%), *Julianna* (37,5%), *Anna* (30,37%), *Regina* (28,65%), *Krystyna* (24%), *Anastazja* (16,67%). W grupie imion o niskim udziale I_K wśród łącznej liczby poświadczeń danego imienia (por. kolumna rI) znalazły się również takie jednostki, w odniesieniu do których odnotowano bardzo wysoki poziom udziału wśród wszystkich I_K (por. kolumna rP), np. *Zofia* i *Anna*.

7. PODSUMOWANIE

Odsetek imion przyniesionych w parafii Daleszyce plasuje się na niespotykanie wysokim w porównaniu z innymi parafiami poziomie – 74% [por. np. Kresa, 2013, s. 109, 115 – od 49% do maksymalnie 66% w zależności od grupy społecznej].

Zebrany materiał historyczny pokazuje, że zwyczaj nadawania chrzczonym dzieciom imion zgodnie z regułą kalendarzową jest podstawowym motywem wyboru imienia chrzestnego dla dziecka we wszystkich analizowanych wiekach. Zwyczaj ten, jak wspominałam, łączy się w pewnym stopniu ze szczególnym kultem danego świętego. Początkowo nadawanie imion przyniesionych było popularne głównie wśród niższych warstw społecznych [Bystróż, 1938, s. 34]. Wynikało to z panującego wśród ludu przekonania, że dziecko urodzone w dniu danego świętego otrzymuje jego opiekę i wstawiennictwo u Boga (imię pełni więc podobną funkcję, jaką pełniły w dawnym, przedchrześcijańskim systemie imienniczym na ziemiach polskich imiona ochronne czy życzące). Choć nie można stwierdzić, że w daleszyckim materiale imiona kalendarzowe są przede wszystkim domeną chłopstwa (procentowo I_K większy udział mają bowiem wśród tych warstw społecznych, wśród których poświadczono mniej imion w ogóle, czyli na przykład szlachty), to bez wątpienia obdarowywanie dziecka imieniem świętego, który miał się nim opiekować przez całe życie i wypraszać łaski u Boga, było w małomiasteczkowej społeczności Daleszyc XVII, XVIII i XIX wieku zwyczajem częstym, popularnym i popieranym przez księży sprawujących w parafii posługę kapłańską.

ROZWIĄZANIA SKRÓTÓW

- C – imiona częste
- I – imiona incydentalne
- I_K – imiona kalendarzowe (przyniesione)
- P – imiona popularne
- R – imiona rzadkie
- W_{XVII} – lata 1602–1617
- W_{XVIII} – lata 1702–1717
- W_{XIX} – lata 1802–1817

Źródła

- ADK – Archiwum Diecezjalne w Kielcach.
- KsU-1 – [Księga] *Urodzonych z 1603 po 1617 i małżeństwa 1602–1644.*
- KsU-4 – [Księga] *Urodzonych 1690 po 1717 r.*
- KsU-6 – *Akta Chrztu Parafii Daleszyce z roku 1781 po 1825.*

BIBLIOGRAFIA

- ADAMIAK Kazimierz, 2013, *Imiona chrzestne dzieci chłopskich okolic Fajstławic w drugiej połowie XVIII wieku*, „Roczniki Historii Kościoła”, t. 5(60), s. 139–178.
- BYSTRON Jan Stanisław, 1938, *Księga imion w Polsce używanych*, Towarzystwo Wydawnicze „Rój”, Warszawa.
- FROS Henryk, SOWA Franciszek, 1975, *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, Wydawnictwo WAM, Kraków.
- HORYŃ Ewa, ZMUDA Ewa, 2017, *O imieniu Krystyna – szkic onomastyczno-teologiczny*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica”, nr 12, s. 130–139.
- JOUGAN Alojzy, 2013, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Wydawnictwo Diecezjalne Sandomierz, Sandomierz.
- KOPERTOWSKA Danuta, 1980, *Kieleckie antroponimy XVI i XVII wieku*, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Kielce.
- KOPERTOWSKA Danuta, 1988, *Nazwy osobowe podkieleckich wsi (1565–1694)*, „Prace Komisji Językoznawstwa – Polska Akademia Nauk. Oddział w Krakowie”, nr 56, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- KRESA Monika, 2013, *Antroponimia historycznego pogranicza mazowiecko-podlaskiego w XVIII wieku na przykładzie parafii Stoczek w ówczesnym dekanacie kamieńczykowskim. Imiona*, BEL Studio, Warszawa.
- RACHWAŁ Piotr, 2010, *Imiona mieszkańców Iskrzyni w XIX wieku na podstawie metryk parafii Krościenko Wyżne z lat 1848–1900*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, nr 94, s. 257–274.
- ROMANIK Paweł, KIPER Daniel, 2016, *Imiona chrzestne nadawane w wybranych miejscowościach rzymskokatolickiej parafii Pruchnik w okresie przedautonomicznym*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, nr 106, s. 235–274.
- RUDNICKA-FIRA Elżbieta, 2013, *Imiennictwo krakowian od XVI do XVIII wieku na tle historii i kultury*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków.
- RYGUŁA Ewa Maria, 2011, *Imiennictwo w Kobiórze w XVIII wieku*, „Wieki Stare i Nowe”, nr 3(8), s. 104–127.
- Rzymskie Martyrologium. Czytania na każdy dzień roku*, nakładem Karola Miarki, Mikołów–Warszawa 1910.
- SIKORA Ewa, 2016, *Tendencje w nadawaniu imion na podstawie ksiąg metrykalnych parafii Bieliny na początku XIX i XX w.*, „Studia Methodologica”, nr 43, s. 32–42.
- SIKORA Ewa, 2017, *Zmiany imiennictwa w XXI wieku w zestawieniu z wiekiem XIX i XX (na podstawie ksiąg urodzeń pochodzących z parafii Bieliny)*, „Zeszyty Studenckiego Ruchu Naukowego UJK w Kielcach”, t. 26, cz. 1, s. 183–193.

SUŁOWSKI Zygmunt, 1972, *Imiona chrzestne w parafii Piotrawin w XVII–XIX wieku*, „Roczniki Humanistyczne”, t. XX, z. 2, s. 99–116.

USPIENSKI Boris, 2012, *Semiotyczne i lingwistyczne znaczenia krzyża*, „Miscellanea Anthropologica et Sociologica”, nr 13, s. 18–27.